Socialförsäkringsutskottets betänkande 1984/85:3

om rehabiliteringsfrågor

Motionerna

I motion 1983/84:311 av Rune Torwald (c) och Elving Andersson (c) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av möjlighet för lokal försäkringskassa att i vissa fall kräva läkarintyg utfärdat av viss föreskriven läkare redan från första dagen vid kommande sjukdomsfall.

I motion 1983/84:398 av Rune Torwald (c) och Inger Josefsson (c) hemställs att riksdagen beslutar om lagändring i syfte att socialnämnden skall kunna omhänderta och förvalta missbrukares sjukpenning i enlighet med det anförda.

I motion 1983/84:539 av Kersti Johansson (c) och Ulla Ekelund (c) hemställs att riksdagen hos regeringen begär att rätt till ledighet och ersättning för vård av anhörig införs i likhet med vad i motionen anförs.

I motion 1983/84:774 av Bengt Lindqvist (s) hemställs att riksdagen hos regeringen begär en översyn av reglerna för att möjliggöra ytterligare en ersättningsnivå för sjukpenning och förtidspension i enlighet med vad som sägs i motionen.

I motion 1983/84:775 av Bengt Lindqvist (s) hemställs att riksdagen hos regeringen begär utredning om ersättning för förlorad arbetsinkomst till anhöriga som deltar i rehabilitering i enlighet med vad som sägs i motionen.

I motion 1983/84:1185 av Görel Bohlin (m) hemställs att riksdagen hos regeringen begär en utredning för att åstadkomma en avgränsning av sjukdomsbegreppet i den allmänna försäkringen.

I motion 1983/84:1187 av Görel Bohlin (m) och Gullan Lindblad (m) hemställs att riksdagen hos regeringen föreslår ändring i lagen om allmän försäkring så att ersättning för resor till och från arbetet kan utges som ett alternativ till sjukpenning.

I motion 1983/84:1201 av Kenth Skårvik (fp) och Lars Ernestam (fp) hemställs att riksdagen hos regeringen begär en översyn av gällande regler innebärande att resebidrag i stället för sjukpenning kan utgå till person som drabbas av olycksfall men ändå kan fullgöra sitt arbete.

I motion 1983/84:1202 av Marianne Stålberg (s) och Margareta Winberg (s) hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om ändring i lagen

om allmän försäkring så att sjukpenningplacering av människor som upphört att erhålla sjukbidrag görs i nivå med det gamla etablerade yrkets lönenivå.

I motion 1983/84:1359 av Lars Werner m. fl. (vpk) (yrk. 1 och 2 a) föreslås

1. att riksdagen hemställer att regeringen låter utreda förutsättningarna för att införa en allmän socialförsäkring som täcker alla former av inkomstbortfall enligt motionens intentioner,

2.a) att riksdagen hemställer att regeringen – i avvaktan på förslag om genomgripande reform av socialförsäkringssystemet – till riksdagen framlägger förslag som innebär att rehabiliteringsersättning utgår för att underlätta återgång till arbetsmarknaden efter skada eller sjukdom. (Motionen i övrigt behandlades i utskottets betänkanden 1983/84:19, 22, 24 och 26.)

I motion 1983/84:2494 av Nils Carlshamre m. fl. (m) (motivering i 2493) hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan komplettering av socialtjänstlagen att den medger möjligheter för socialnämnd eller anhörig att förvalta missbrukares medel i enlighet med i motion 2493 angivna riktlinjer.

Utskottet

Inledning

Utskottet behandlar i detta betänkande ett flertal motioner väckta under den allmänna motionstiden vid riksmötet 1983/84. Motionerna tar upp olika frågor som rör rehabilitering och behandlas under skilda rubriker.

I sammanhanget bör nämnas att socialministern i budgetpropositionen förutskickat att en utredning skall tillsättas för att se över vissa grundläggande regler inom sjukförsäkringen i syfte att ge försäkringen en mer aktiv roll i både det sjukdomsförebyggande och det rehabiliterande arbetet. Därvid skall även vissa resurs-, ansvars- och samordningsfrågor avseende rehabiliteringsinsatserna ses över.

Socialförsäkringsförmåner till missbrukare

I samband med att riksdagen vid 1981/82 års riksmöte antog en ny lag om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) antogs också med verkan fr. o. m. den 1 januari 1982 ändringar i lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) rörande utbetalning av alkoholmissbrukares socialförsäkringsförmåner. Ändringarna innebar att de dittillsvarande möjligheterna för försäkringskassa att på ansökan av nykterhetsnämnd eller styrelse för vårdanstalt för alkoholmissbrukare utbetala sjukpenning, pension m. fl. ersättningar till kommun, make eller annan slopades. Däremot bibehölls en bestämmelse om att försäkringskassa kan betala ut pensionsförmåner till annan än den berättigade om denne är ur stånd att själv ha hand om pensionen. Bestämmelsen förtydligades samtidigt så att det klart framgår att den gäller

även i de fall den pensionsberättigade på grund av långvarigt missbruk av beroendeframkallande medel är ur stånd att själv ha hand om sin pension. På detta sätt kom även narkotikamissbrukare att omfattas av bestämmelsen.

Två motioner tar upp frågan om ett återinförande av möjligheten att omhänderta och förvalta en missbrukares socialförsäkringsförmåner. I motion 1983/84:398 av Rune Torwald och Inger Josefsson begärs att riksdagen beslutar om en lagändring i syfte att ge socialnämnd rätt att omhänderta och förvalta missbrukares sjukpenning. En sådan åtgärd är enligt motionärerna nödvändig för att möjliggöra en rehabilitering av missbrukaren. Motionärerna i motion 1983/84:2494 av Nils Carlshamre m. fl. begär förslag till sådan komplettering av socialtjänstlagen att möjlighet ges för socialnämnd eller anhörig att förvalta missbrukares socialförsäkringsförmåner och studiestöd.

Utskottet har tidigare avstyrkt bifall till motioner med samma syfte som de förevarande (se senast SfU 1983/84:7). Utskottet hänvisade därvid till att socialberedningen i sitt fortsatta arbete kommer att göra en genomgång av missbruksvården i landet och i samband därmed också kommer in på frågan om socialförsäkringsförmåner, och utskottet ansåg att resultatet av detta arbete borde avvaktas.

Enligt vad utskottet erfarit väntas resultatet av socialberedningens arbete med en genomgång av missbruksvården föreligga inom kort. Utskottet vidhåller sin tidigare inställning att resultatet av detta arbete bör avvaktas och utskottet avstyrker bifall till motionerna 398 och 2494.

Enligt 3 kap. 7 § utgår sjukpenning vid sjukdom som förorsakar nedsättning av arbetsförmågan med minst hälften.

Görel Bohlin tar i motion 1983/84:1185 upp frågan om en avgränsning av sjukdomsbegreppet i den allmänna försäkringen. Enligt motionären är sjukdomsbegreppet oklart vilket har medfört att sjukpenningen på ett inte önskvärt sätt övergått till att bli ersättning för minskat välbefinnande eller för bristande social anpassning. Exempelvis bör enligt motionären alkoholism och narkomani inte betraktas som sjukdom och grunda rätt till sjukpenning. I motionen begärs därför en utredning för att åstadkomma en avgränsning av sjukdomsbegreppet i den allmänna försäkringen.

Också den nu aktuella frågan ryms inom ramen för socialberedningens pågående arbete med en genomgång av missbruksvården. Socialberedningen skall nämligen enligt sina direktiv allsidigt överväga frågan om sjukpenningrätt för missbrukare och om beredningen kommer fram till att nuvarande regler helt eller delvis bör förändras, bör den överväga en annan ersättningsform. Med hänsyn härtill anser utskottet att motion 1185 inte påkallar någon riksdagens åtgärd.

Såsom ovan nämnts utgår sjukpenning vid sjukdom som förorsakar nedsättning av arbetsförmågan med minst hälften. Försäkringskassan kan, när det finns skäl därtill, påfordra att nedsättning av arbetsförmågan styrks med läkarintyg. Riksförsäkringsverket har i kungörelsen RFFS 1979:16 om

kontroll i sjukförsäkrings- och föräldraförsäkringsärenden föreskrivit att åläggande för försäkrad att förete läkarintyg får gälla tidigast fr. o. m. den sjunde dagen efter sjukanmälningsdagen. Undantag härifrån gäller dock i de fall en försäkrad under en tolvmånadersperiod uppburit sjukpenning vid sammanlagt sex tillfällen för kortare tid än sju dagar i följd och utan att förete intyg av läkare. I dessa fall får försäkringskassan ålägga den försäkrade att vid framtida sjukdomsfall förete läkarintyg från första dagen då sjukpenning kan utgå.

Vidare har försäkringskassan möjlighet att under pågående sjukfall kräva att den försäkrade skall låta sig undersökas av en av försäkringskassan angiven läkare.

Bestämmelserna om läkarintyg vid sjukskrivning har tidigare från försäkringskassehåll i vissa fall tillämpats så att försäkringskassan föreskrivit att läkarintyg från en av kassan angiven läkare vid framtida sjukdomsfall skall företes fr. o. m. första sjukpenningdagen. Förfarandet har emellertid av justitieombudsmannen ansetts sakna stöd i gällande lagstiftning, en bedömning som delats av riksförsäkringsverket.

I motion 1983/84:311 av Rune Torwald och Elving Andersson begärs ett tillkännagivande om behovet av möjlighet för lokal försäkringskassa att i vissa fall kräva läkarintyg utfärdat av viss föreskriven läkare redan från första dagen vid kommande sjukdomsfall. Motionärerna anser att en sådan åtgärd skulle vara mycket verkningsfull för att komma till rätta med missbruk av försäkringen och för att kunna se till att en sjuk person snabbt får adekvat behandling för sina besvär. Enligt motionärerna kan denna målsättning inte uppnås inom ramen för nu gällande regelsystem. I motionen hänvisas till en rapport som avgivits i juni 1983 av en arbetsgrupp i Göteborg med deltagare från såväl försäkringskassan som sjukvårds- och socialförvaltningarna och vars uppgift är att följa upp missbrukares sjukskrivningar. Av rapporten framgår att arbetsgruppen anser det mycket angeläget med en revidering av nu gällande bestämmelser beträffande kassornas möjligheter att hänvisa till viss läkare även i kommande sjukfall.

Utskottet behandlade vid föregående riksmöte en motion med samma syfte (se SfU 1983/84:2). Utskottet hade då inhämtat yttranden över motionen från riksförsäkringsverket och Försäkringskasseförbundet, vilka båda hade avstyrkt bifall till motionen med hänvisning till att man inom nu gällande regelsystem borde kunna uppnå motionens målsättning. Av verkets yttrande framgick också att en modifierad verksamhet med läkarintygsföreläggande utan ett absolut krav på att intyget skall företes från den anvisade läkaren eller vissa bestämda kategorier av läkare tillämpades vid försäkringskassan i Göteborg. Därmed hade det varit möjligt att anpassa rutinerna till gällande regelsystem. Om en fortsatt utvärdering av åtgärderna visar att dessa varit ändamålsenliga och har goda effekter i olika avseenden ansåg verket att man borde överväga att införa generella rekommendationer i frågan till försäkringskassorna. Mot denna bakgrund ansåg utskottet att någon åtgärd med anledning av motionen inte var påkallad.

Enligt vad utskottet erfarit pågår f. n. inom riksförsäkringsverket en översyn av sjukkontrollkungörelsen och således av reglerna för krav på läkarintyg. Verket skall därvid också ta hänsyn till de erfarenheter som gjorts vid olika studier i syfte att försöka belysa de resultat och konsekvenser ett läkarintygsföreläggande medför. Utskottet, som vill understryka angelägenheten av att översynen bedrivs med skyndsamhet, anser att resultatet av denna översyn bör avvaktas innan riksdagen vidtar någon åtgärd i frågan. Utskottet avstyrker följaktligen bifall till motion 311.

Ersättning för vård av anhörig

Förmåner inom den allmänna försäkringen som ersätter direkt inkomstbortfall vid vård m. m. av anhörig kan f. n. endast utgå när det gäller vård av barn, såsom föräldrapenning och vårdbidrag.

Till handikappade personer över 16 år kan utgå handikappersättning. Ersättningen är avsedd att täcka merutgifter på grund av handikappet såsom utgifter för att den försäkrade måste anlita hjälp av annan i sin dagliga livsföring eller för att kunna förvärvsarbeta. Handikappersättning utgår med 65, 50 eller 34 % av basbeloppet beroende på storleken av hjälpbehov och merutgifter.

Anhörigvårdskommittén (S 1979:11), som tillkallades år 1979, skulle enligt sina direktiv bl. a. förutsättningslöst bedöma behovet av och möjligheterna att införa ett system med ersättning från den allmänna försäkringen för vård i hemmet av äldre, handikappad eller sjuk anhörig. Kommittén har numera avgivit sitt slutbetänkande (SOU 1983:62) Ledighet för anhörigvård. I betänkandet föreslås en rätt till ledighet från arbetet för vård av anhörig i vissa fall men av samhällsekonomiska skäl har kommittén inte ansett att det finns förutsättningar att nu föreslå någon rätt till ersättning från försäkringen.

Motionärerna i motion 1983/84:539 av Kersti Johansson och Ulla Ekelund anser att anhörigvårdskommitténs förslag om en lagfäst rätt till ledighet från förvärvsarbetet för vård av anhörig måste kompletteras med rätt till ersättning. Enligt motionärerna är det särskilt otillfredsställande att inte ens vård i livets slutskede i hemmet kunnat bli föremål för förslag om ersättning. Motionärerna framhåller att det finns beräkningar som visar att ett ersättningssystem för vård av anhörig på sikt skulle leda till samhällsekonomiska besparingar. De begär därför förslag om rätt till ledighet och ersättning för vård av anhörig.

Anhörigvårdskommitténs ovannämnda slutbetänkande har remissbehandlats och är f. n. föremål för beredning inom regeringskansliet. Utskottet anser att denna beredning bör avvaktas och utskottet avstyrker bifall till motion 539.

Bengt Lindqvist tar i motion 1983/84:775 upp frågan om ersättning till anhörig som deltar i rehabilitering. Motionären framhåller angelägenheten

av att de anhöriga, när en människa drabbas av ett handikapp, deltar direkt i rehabiliteringen och i de kurser som anordnas för anhöriga. Härigenom får de nödvändiga kunskaper om bl. a. hur en person som drabbas av handikapp reagerar och vad olika skador/sjukdomar innebär. För att de anhöriga på ett aktivt sätt skall kunna delta i rehabiliteringsarbetet krävs dock att ersättning för förlorad arbetsinkomst utgår och motionären begär en utredning härom.

Såsom inledningsvis nämnts har socialministern aviserat att han har för avsikt att tillsätta en utredning för att se över vissa grundläggande regler inom sjukförsäkringen i syfte att bl. a. ge försäkringen en mer aktiv roll i rehabiliteringsarbetet. Utskottet förutsätter därvid att den fråga som tagits upp i motion 775 ryms inom ramen för den aviserade utredningens arbete och motionen påkallar därför ingen riksdagens åtgärd.

Ersättning för resor till och från arbetet som alternativ till sjukpenning

Motionerna 1983/84:1187 av Görel Bohlin och Gullan Lindblad och 1983/84:1201 av Kenth Skårvik och Lars Ernestam syftar till införande av en reseersättning som alternativ till sjukpenning i de fall den försäkrade härigenom skulle kunna utföra sitt arbete. I motion 1187 begärs förslag om lagändring för att uppnå detta syfte medan i motion 1201 begärs en översyn av gällande regler på så sätt att resebidrag i stället för sjukpenning kan utgå till person som drabbas av olycksfall men ändå kan fullgöra sitt arbete.

Enligt motionärerna i motion 1187 är det vid skador i de nedre extremiteterna inte ovanligt att hel sjukpenning utges av det skälet att den skadade inte kan ta sig till och från sitt arbete trots att någon egentlig förlust av arbetsförmågan inte föreligger. Om i stället ersättning för resan kunde utgå från försäkringen skulle det innebära såväl fördelar för den försäkrade som vissa besparingar i sjukpenningförsäkringen. Även i motion 1201 framhålls besparingseffekten och motionärerna påpekar vidare att bedömningen av behovet av reseersättning bör göras av läkare.

I sitt av riksdagen godkända betänkande SfU 1982/83:23 behandlade utskottet ett motionsyrkande om en översyn av försäkringskassornas reseersättningsnormer så att resa till och från arbetet kunde ersättas av försäkringskassan i de fall man därmed kunde nedsätta sjukskrivningstiden. Utskottet uttalade därvid att nuvarande regler om ersättning för sjukresor gäller resekostnader som patienten har haft i samband med läkarvård och sjukhusvård. Förslaget i motionen förutsatte således en genomgripande förändring av regelsystemet och medförde också enligt utskottets mening betydande avgränsningssvårigheter. Mot bakgrund härav var utskottet då inte berett att förorda en översyn av ersättningsreglerna med i motionen angivet syfte.

Med anledning av en i riksdagen framställd fråga till socialministern om denne ämnade vidta några åtgärder i fråga om ersättning för resa till och från arbetet som alternativ till sjukpenning uttalade socialministern den 21 februari 1984 bl. a. följande. Såsom förutskickats i budgetpropositionen

avser han att se över vissa grundläggande regler då det gäller att ge sjukförsäkringen en mera aktiv roll i rehabiliteringsarbetet och han anser att det finns anledning att i det sammanhanget pröva åtgärder av det slag som tagits upp i frågan.

Mot bakgrund av socialministerns uttalande utgår utskottet från att den i motionerna 1187 och 1201 aktualiserade frågan kommer att behandlas i den aviserade översynen. Motionerna påkallar därför inte någon riksdagens åtgärd.

Ersättningsnivån för sjukpenning och förtidspension

Vid fullständig nedsättning av arbetsförmågan utgår hel sjukpenning och i annat fall utgår halv sjukpenning. Vad gäller förtidspension utgår hel sådan när arbetsförmågan är nedsatt så att endast en ringa del därav återstår. Är arbetsförmågan nedsatt i mindre grad men med avsevärt mer än hälften utgår två tredjedelar av hel förtidspension och i övriga fall utgår halv förtidspension.

Bengt Lindqvist anför i motion 774 att det är mycket angeläget både ur rättvise- och rehabiliteringssynpunkt att ytterligare en ersättningsnivå snarast införs för sjukpenning och förtidspension och han begär en översyn av gällande regler i detta syfte. I motionen framhålls att en person som har kapacitet att arbeta exempelvis 75 % av normal arbetstid inte är berättigad till sjukpenning eller förtidspension och således inte får någon kompensation för sitt inkomstbortfall på 25 %. Denna konstruktion motverkar rehabilitering och återgång i arbete och innebär – förutom negativa effekter för den enskilde – högre kostnader för samhället.

Utskottet har tidigare behandlat motioner med samma syfte som den förevarande (se senast SfU 1982/83:19). Utskottet hänvisade därvid till att frågan tillhörde sjukpenningkommitténs ämnesområde.

Sjukpenningkommittén har därefter avgivit sitt slutbetänkande (SOU 1983:48) Egenföretagares sjukpenning m. m., vari frågan diskuteras. Kommittén har emellertid inte lagt fram något förslag om ytterligare nivå mot bakgrund av att ett sådant förslag skulle kräva närmare utredning såväl beträffande sjukdomsbegreppet som det allmänna syftet med sjukpenningförsäkringen. Kommittén har dock framhållit det angelägna i att frågan får en snar lösning.

Även denna fråga kan enligt utskottets mening rymmas inom ramen för den av socialministern aviserade rehabiliteringsutredningen och någon riksdagens åtgärd med anledning av motion 774 är därför f. n. inte påkallad.

Sjukpenninggrundande inkomst i samband med sjukbidrag

I samband med beviljande av helt sjukbidrag sänks den tidigare sjukpenninggrundande inkomsten till noll kronor.

I motion 1983/84:1202 av Marianne Stålberg och Margareta Winberg begärs förslag om ändring i lagen om allmän försäkring i syfte att göra den sjukpenninggrundande inkomsten vilande under den tid sjukbidrag utgår. Motionärerna ger ett exempel på vad nuvarande regler kan medföra. En försäkrad som varit yrkesverksam i flera år blir sjuk och får helt sjukbidrag, varvid försäkringskassan nollklassar personen i sjukpenninghänseende. Den försäkrade blir därefter så pass återställd att sjukbidraget dras in men kan av något skäl inte återgå till sitt gamla arbete. Vederbörande anmäler sig då till arbetsförmedlingen och har rätt till arbetslöshetsersättning enligt det gamla yrkets lönenivå, men om personen blir sjuk under denna tid utgår sjukpenning endast i de fall den försäkrade är hemmamake och då med 8 kr. per dag. Detta exempel visar enligt motionärerna på en brist i sjukförsäkringssystemet som måste rättas till.

Utskottet vill inledningsvis erinra om att sjukbidrag är en pensionsförmån som avlöser sjukpenningen efter en längre tids sjukdom. Enligt utskottets mening är det därför principiellt felaktigt att bibehålla den sjukpenninggrundande inkomsten när sjukbidrag börjat utgå. Med hänsyn härtill och till att den i motion 1202 påtalade situationen torde höra till ovanligheterna är utskottet inte berett att förorda en sådan ändring som begärts i motionen.

Rehabiliteringsersättning m. m.

Lars Werner m. fl. anför i motion 1983/84:1359 att genom socialförsäkringssystemet skall medborgarna vara garanterade en allmän grundtrygghet och ersättning för inkomstbortfall vid sjukdom, arbetslöshet, handikapp och på ålderdomen. Trots omfattande socialpolitiska åtgärder finns det emellertid tillfällen när socialförsäkringssystemet inte ersätter inkomstbortfallet. Arbetslöshetsförsäkringen har stora brister och sjukförsäkringen ger heller ingen fullständig trygghet vid sjukdom. Även om förbättringar givetvis kan ske inom ramen för den nuvarande socialpolitiken skulle enligt motionärerna den bästa lösningen vara ett enhetligt socialförsäkringssystem, finansierat över statsbudgeten, som täcker alla tillfällen av inkomstbortfall. Mot denna bakgrund begärs i yrkande 1 en utredning av förutsättningarna för att införa en allmän socialförsäkring som täcker alla former av inkomstbortfall. I avvaktan på förslag om en genomgripande reform av socialförsäkringssystemet begärs i yrkande 2 a förslag som innebär att rehabiliteringsersättning utgår för att underlätta återgång till arbetsmarknaden efter skada eller sjukdom.

Vad gäller frågan om införande av en rehabiliteringsersättning förutsätter utskottet att den frågan kommer att ingå i det aviserade utredningsuppdraget om rehabiliteringsfrågor. Motionsyrkandet i denna del bör därför inte föranleda någon riksdagens åtgärd. Beträffande frågan om att på sikt införa en allmän socialförsäkring har utskottet tidigare behandlat denna fråga i sitt av riksdagen godkända betänkande SfU 1982/83:14 med anledning av

proposition 1982/83:3 om samordningsfrågor inom det socialpolitiska bidragssystemet. Utskottet underströk därvid angelägenheten av en bättre samordning inom bidragssystemet och ansåg att ett kommande samordningsarbete borde syfta till ett successivt genomförande av en allmän socialförsäkring, varvid man borde inrikta sig på att skapa enhetliga regler för bidragssystemet. Med hänsyn till att denna målsättning för en allmän socialförsäkring redan är fastlagd av riksdagen anser utskottet att ytterligare utredning härom inte är erforderlig. Utskottet avstyrker följaktligen även yrkande 1 i motion 1359.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *förvaltning av missbrukares socialförsäkringsförmåner*
   att riksdagen avslår motionerna 1983/84:398 och 1983/84:2494,
2. beträffande *missbrukares sjukpenningrätt*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:1185,
3. beträffande *läkarintyg vid sjukskrivning*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:311,
4. beträffande *rätt till ledighet och ersättning för vård av anhörig*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:539,
5. beträffande *ersättning till anhörig som deltar i rehabilitering*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:775,
6. beträffande *ersättning för resor till och från arbetet som alternativ till sjukpenning*
   att riksdagen avslår motionerna 1983/84:1187 och 1983/84:1201,
7. beträffande *ersättningsnivån för sjukpenning och förtidspension*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:774,
8. beträffande *sjukpenninggrundande inkomst i samband med sjukbidrag*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:1202,
9. beträffande *en utredning om förutsättningarna för införande av en allmän socialförsäkring*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:1359 yrkande 1,
10. beträffande *rehabiliteringsersättning*
    att riksdagen avslår motion 1983/84:1359 yrkande 2 a.

Stockholm den 6 november 1984

På socialförsäkringsutskottets vägnar
SVEN ASPLING

Närvarande: Sven Aspling (s), Nils Carlshamre (m), Elis Andersson (c), Börje Nilsson (s), Allan Åkerlind (m), Lars-Åke Larsson (s), Gullan Lindblad (m), Karin Israelsson (c), Ulla Johansson (s), Siri Häggmark (m), Gunhild Bolander (c), Margó Ingvardsson (vpk), Nils-Olof Gustafsson (s), Ingegerd Elm (s) och Inger Hestvik (s).

Reservationer

1. Förvaltning av missbrukares socialförsäkringsförmåner (mom. 1)

Nils Carlshamre, Allan Åkerlind, Gullan Lindblad och Siri Häggmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "Enligt vad" och slutar med "och 2494." bort ha följande lydelse:

Utskottets moderata ledamöter har senast i en reservation till betänkande SfU 1983/84:7 framhållit att det inte var välbetänkt att avskaffa möjligheten att på framställning av socialnämnd låta allmän försäkringskassa utbetala pension eller sjukpenning till annan än den försäkrade om denne på grund av allvarligt missbruk av alkohol inte själv bör ha hand om medlen. Reservanterna ansåg därför att regeringen borde lägga fram förslag som gav möjlighet för försäkringskassa, att efter ansökan av socialnämnd, utbetala olika socialförsäkringsförmåner till nämnden eller annan person och att denna möjlighet skulle gälla förmåner som tillkom såväl alkoholmissbrukare som narkotikamissbrukare. Utskottet delar reservanternas uppfattning och tillstyrker därför bifall till motion 2494 som även innefattar en möjlighet att omhänderta studiesociala förmåner. Härigenom får även motion 398 anses tillgodosedd.

dels att utskottet under moment 1 bort hemställa

1. beträffande *förvaltning av missbrukares socialförsäkringsförmåner* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2494 och med anledning av motion 1983/84:398 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Rätt till ledighet och ersättning för vård av anhörig (mom. 4)

Elis Andersson, Karin Israelsson och Gunhild Bolander (alla c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Anhörigvårdskommitténs ovannämnda" och slutar med "motion 539." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att samhällets insatser för äldre, sjuka och handikappade måste inriktas på att underlätta för så många som möjligt att bo kvar i sin bostad så länge som möjligt. Såsom framhållits i motion 539 finns det också beräkningar som visar att ett ersättningssystem genom den allmänna försäkringen för den som gör betydande vårdinsatser i hemmet på sikt skulle

leda till samhällsekonomiska besparingar. Mot bakgrund härav bör enligt utskottets mening regeringen komplettera anhörigvårdskommitténs förslag om rätt till ledighet med förslag om rätt till ersättning.

dels att utskottet under moment 4 bort hemställa

4. beträffande *rätt till ledighet och ersättning för vård av anhörig* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:539 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om rätt till ersättning för vård av anhörig.

3. Ersättningsnivån för sjukpenning och förtidspension (mom. 7)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Även denna" och slutar med "inte påkallad." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den uppfattning som förs fram i motion 774 om att det är mycket angeläget både ur rättvise- och rehabiliteringssynpunkt att ytterligare en ersättningsnivå införs för sjukpenning och förtidspension. Regeringen bör därför ge direktiv till den aviserade rehabiliteringsutredningen att utreda och lägga fram förslag om en ytterligare, lägre ersättningsnivå för sjukpenning och förtidspension.

dels att utskottet under moment 7 bort hemställa

7. beträffande *ersättningsnivån för sjukpenning och förtidspension* att riksdagen med bifall till motion 1983/84:774 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om ytterligare en ersättningsnivå för sjukpenning och förtidspension.

4. En utredning om förutsättningarna för införande av en allmän socialförsäkring (mom. 9)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 8 med "Beträffande frågan" och slutar på s. 9 med "motion 1359." bort ha följande lydelse:

Såsom framhållits i motion 1359 är nuvarande socialförsäkringssystem inte heltäckande utan har stora brister. Detta medför att många människor hänvisas till att leva på socialbidrag, vilket innebär att såväl klassklyftorna som den sociala utslagningen ökar. Dessutom överförs problemen på kommunerna och socialtjänsten. I och för sig kan förbättringar göras inom ramen för den nuvarande socialpolitiken, men detta får till följd att bidragsdjungeln växer än mera och blir svåröverblickbar för den enskilde. Utskottet delar därför motionärernas uppfattning om att det skulle vara bättre att konstruera ett enhetligt socialförsäkringssystem, finansierat över statsbudgeten, som täcker alla tillfällen av inkomstbortfall. En sådan allmän

socialförsäkring innebär enligt utskottets mening minskad byråkrati och reducerar socialhjälpsbehoven. Regeringen bör därför låta utreda förutsättningarna för införande av en allmän socialförsäkring i enlighet med det anförda.

dels att utskottet under moment 9 bort hemställa

9. beträffande *en utredning om förutsättningarna för införande av en allmän socialförsäkring*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:1359 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en utredning om förutsättningarna för att införa en allmän socialförsäkring.

minab/gotab Stockholm 1984 79219